

31996L0097

17.2.1997

URADNI LIST EVROPSKIH SKUPNOSTI

L 46/20

DIREKTIVA SVETA 96/97/ES
z dne 20. decembra 1996
o spremembah Direktive 86/378/EGS o uresničevanju načela enakega obravnavanja moških in žensk v poklicnih sistemih socialne varnosti

SVET EVROPSKE UNIJE JE

ob upoštevanju Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti in zlasti člena 100 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Komisije ⁽¹⁾,

ob upoštevanju mnenja Evropskega parlamenta ⁽²⁾,

ob upoštevanju mnenja Ekonomsko-socialnega odbora ⁽³⁾,

ker člen 119 Pogodbe določa, da mora vsaka država članica zagotoviti uporabo načela enakega plačila za enako delo za moške in ženske; ker je treba „plačilo“ razumeti kot običajno osnovno ali najnižjo mezdo ali plačo in vsa druga plačila, bodisi v denarju ali naravi, ki jih delavec neposredno ali posredno prejme od delodajalca v zvezi s svojo zaposlitvijo;

ker je v sodbi z dne 17. maja 1990 v zadevi 262/88: Barber v. Guardian Royal Exchange Assurance Group ⁽⁴⁾ Sodišče Evropskih skupnosti potrdilo, da so vse oblike poklicnih pokojnin sestavni del plačila v smislu člena 119 Pogodbe;

ker v zgoraj omenjeni sodbi, kakor je pojasnjeno v sodbi z dne 14. decembra 1993 (zadeva C-110/91: Moroni v. Collo GmbH) ⁽⁵⁾, Sodišče razlaga člen 119 Pogodbe kot splošno prepoved razlikovanja med moškimi in ženskami v poklicnih sistemih socialne varnosti in ne le v zvezi z določanjem starosti za upravičenost do pokojnine ali kadar se poklicna pokojnina ponudi kot nadomestilo za obvezno upokojitev iz ekonomskih razlogov;

ker se v skladu s Protokolom 2, ki je priloga Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti, v zvezi s členom 119 Pogodbe datuje

iz poklicnih sistemov socialne varnosti ne štejejo za prejemke iz dela, če in kolikor se nanašajo na zaposlitve pred 17. majem 1990, razen če so delavci ali osebe, upravičene po njih, pred tem datumom začeli sodni postopek ali vložili podobno zahtevo po veljavni nacionalni zakonodaji;

ker je v sodbi z dne 28. septembra 1994 ⁽⁶⁾ (zadeva C-57/93: Vroege v. NCIV Instituut voor Volkshuisvesting BV in zadeva C-128/93: Fisscher v. Voorhuis Hengelo BV) Sodišče razsodilo, da zgoraj navedeni Protokol ni vplival na pravico do vključitve v poklicno pokojninsko zavarovanje, ki jo še naprej ureja sodba z dne 13. maja 1986 v zadevi 170/84: Bilka-Kaufhaus GmbH v. Hartz ⁽⁷⁾, in da se časovna omejitev učinkov iz sodbe z dne 17. maja 1990 v zadevi C-262/88: Barber v. Guardian Royal Exchange Assurance Group ne uporablja za pravico do vključitve v poklicno pokojninsko zavarovanje; ker je Sodišče razsodilo tudi, da se nacionalni predpisi glede rokov za začetek pravde po nacionalni zakonodaji lahko uporabijo za delavce, ki uveljavljajo svojo pravico do vključitve v pokojninsko poklicno zavarovanje, pod pogojem, da za to vrsto pravde niso manj ugodni kakor za podobne pravde po nacionalni zakonodaji in da v praksi ne onemogočajo uveljavljanja pravic iz zakonodaje Skupnosti; ker je Sodišče opozorilo tudi na dejstvo, da delavec lahko retroaktivno zahteva vključitev v poklicno pokojninsko zavarovanje, kar pa mu ne omogoča, da bi se izognil plačilu prispevkov za zadevno obdobje;

ker izključitev delavcev iz sistema socialne varnosti podjetja ali sektorja zaradi narave njihovih pogodb o delu lahko pomeni posredno diskriminacijo žensk;

ker je v sodbi z dne 9. novembra 1993 (zadeva C-132/93: Birds Eye Walls Ltd. v. Friedel M. Roberts) ⁽⁸⁾ Sodišče opredelilo tudi, da ni v nasprotju s členom 119 Pogodbe, da se pri izračunu zneska premostitvene pokojnine, ki jo zaposlenim moškim in ženskam

⁽¹⁾ UL C 218, 23.8.1995, str. 5.

⁽²⁾ Mnenje dano 12. novembra 1996 (UL C 362, 2.12.1996).

⁽³⁾ UL C 18, 22.1.1996, str. 132.

⁽⁴⁾ [1990] PES I-1889.

⁽⁵⁾ [1993] PES I-6591.

⁽⁶⁾ [1994] PES I-4541 in (1994) ECR I-4583.

⁽⁷⁾ [1986] PES I-1607.

⁽⁸⁾ [1993] PES I-5579.

plačuje delodajalec zaradi predčasne upokojitve iz zdravstvenih razlogov, namenjena pa je zlasti nadomestilu izgube dohodka, zato ker oseba še ni dosegla zahtevane starosti za svojo prihodnjo nacionalno pokojnino, premostitvena pokojnina ustrezno zniža, čeprav pri osebah med šestdesetim in petinšestdesetim letom bivša zaposlena delavka prejema nižjo premostitveno pokojnino kakor primerljiva oseba moškega spola, razlika pa je enaka znesku nacionalne pokojnine, do katere je upravičena od šestdesetega leta za zaposlitev pri tem delodajalcu;

ker je v sodbi z dne 6. oktobra 1993 (zadeva C-109/91: Ten Oever v. Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwasseren Schoonmaakbedrijf) ⁽¹⁾ in v sodbah z dne 14. decembra 1993 (zadeva C-110/91: Moroni v. Collo GbmH), 22. decembra 1993 (zadeva C-152/91: Neath v. Hugh Steeper Ltd) ⁽²⁾ in 28. septembra 1994 (zadeva C-200/91: Coloroll Pension Trustees Limited v. Rusell and Others) ⁽³⁾ Sodišče potrdilo, da je zaradi sodbe z dne 17. maja 1990 (zadeva C-262/88: Barber v. Guardian Royal Exchange Assurance Group) neposredni učinek člena 119 Pogodbe utemeljena podlaga za tožbene zahtevke glede enakega obravnavanja v zadevah poklicnih pokojnin le v povezavi z izplačili za zaposlitve po 17. maju 1990, razen če so delavci ali njihovi upravičenci pred tem datumom sprožili sodni postopek ali vložili podobno zahtevo po veljavni nacionalni zakonodaji;

ker je v zgoraj omenjenih sodbah (zadeva C-109/91: Ten Oever v. Stichting Bedrijfspensioenfonds voor het Glazenwasseren Schoonmaakbedrijf in zadeva C-200/91: Coloroll Pension Trustees Limited v. Rusell and Others) sodišče potrdilo, da se časovna omejitve učinkov iz sodbe v zadevi Barber uporablja za pokojnine preživelih oseb in so torej tožbeni zahtevki glede enakega obravnavanja v tej zadevi mogoči le za zaposlitve po 17. maju 1990, razen pri tistih, ki so pred tem datumom sprožili sodni postopek ali vložili podobno zahtevo po veljavni nacionalni zakonodaji;

ker je poleg tega Sodišče v sodbi v zadevi C-152/91 in v zadevi C-200/91 opredelilo, da morajo biti prispevki zaposlenih obeh spolov v pokojninski načrt z določenimi dajatvami enaki, saj so zajeti v členu 119 Pogodbe, medtem ko neenakih prispevkov, ki jih zaposleni plačujejo v pokojninske načrte s polnimi dajatvami

z določenimi pravicami zaradi uporabe aktuarskih faktorjev, ki se razlikujejo glede na spol, ni mogoče ocenjevati glede na isto določbo;

ker je v sodbah z dne 28. septembra 1994 ⁽⁴⁾ (zadeva C-408/92: Smith v. Advel Systems in zadeva C-28/93: Van den Akker v. Stichting Shell Pensioenfonds) Sodišče opozorilo, da člen 119 Pogodbe delodajalcu, ki sprejme ukrepe za uskladitev s sodbo v zadevi Barber z dne 17. maja 1990 (C-262/88), onemogoča zvišanje upokojitvene starosti žensk na upokojitveno starost za moške za zaposlitve med 17. majem 1990 in datumom uveljavitve teh ukrepov; po drugi strani pa člen 119 delodajalcu ne preprečuje, da za zaposlitve po navedenem datumu sprejme tak ukrep; glede zaposlitve pred 17. majem 1990 zakonodaja Skupnosti ne nalaga nobenih obveznosti, ki bi utemeljevale retroaktivno znižanje ugodnosti, ki so jih imele ženske;

ker je v zgoraj omenjeni sodbi v zadevi C-200/91: Coloroll Pension Trustees Limited v. Rusell and Others) Sodišče razsodilo, da člen 119 Pogodbe ne obsega dodatnih dajatev iz prispevkov, ki jih zaposleni plačujejo povsem prostovoljno;

ker je med ukrepi iz tretjega srednjeročnega akcijskega programa za enake možnosti žensk in moških (1991 do 1995) ⁽⁵⁾ Komisija ponovno poudarila sprejetje ustreznih ukrepov glede posledic sodbe z dne 17. maja 1990 v zadevi 262/88 (Barber v. Guardian Royal Exchange Assurance Group);

ker ta sodba samodejno razveljavlja nekatere določbe Direktive Sveta 86/378/EGS z dne 24. julija 1986 o izvrševanju načela enakega obravnavanja redno zaposlenih moških in žensk v poklicnih sistemih socialne varnosti ⁽⁶⁾;

ker je člen 119 Pogodbe neposredno uporaben in se pred nacionalnimi sodišči lahko uveljavlja proti delodajalcu, bodisi fizični ali pravni osebi, in ker morajo ta sodišča varovati pravice, ki jih ta člen zagotavlja fizičnim osebam;

ker je zaradi pravne varnosti treba spremeniti Direktivo 86/378/EGS, da se prilagodijo določbe, na katere vpliva sodna praksa v zadevi Barber,

⁽¹⁾ [1993] PES I-4879.

⁽²⁾ [1993] PES I-6953.

⁽³⁾ [1994] PES I-4389.

⁽⁴⁾ [1994] PES I-4535 in [1994] PES I-4527.

⁽⁵⁾ UL C 142, 31.5.1991, str. 1.

⁽⁶⁾ UL L 225, 12.8.1986, str. 40.

SPREJEL NASLEDNJO DIREKTIVO:

2. Člen 3 se nadomesti z naslednjim:

Člen 1

Direktiva 86/378/EGS se spremeni:

1. Člen 2 se nadomesti z naslednjim:

„Člen 2

1. ‚Poklicni sistemi socialne varnosti‘ pomenijo sisteme, ki jih ne ureja Direktiva 79/7/EGS in katerih namen je zaposlenim ali samozaposlenim delavcem v podjetju ali skupini podjetij, v ekonomski dejavnosti, v poklicnem sektorju ali skupini sektorjev zagotoviti dajatve, ki dopolnjujejo dajatve iz obveznega sistema socialne varnosti ali jih nadomeščajo, ne glede na to, ali je vključitev v te sisteme obvezna ali prostovoljna.

2. Ta direktiva se ne uporablja za:

- (a) individualne pogodbe samozaposlenih delavcev;
- (b) sisteme za samozaposlene delavce s samo enim članom;
- (c) zavarovalne pogodbe, v katerih delodajalec ni pogodbeni stranka, v primeru uslužbenecv;
- (d) neobvezne klavzule poklicnih sistemov, ki jih članom ponudijo individualno in jim zagotavljajo:

— bodisi dodatne dajatve ali

— izbiro datuma začetka uveljavitve običajnih dajatev za samozaposlene delavce ali izbiro med različnimi dajatvami;

(e) poklicni sistemi, če se dajatve financirajo iz prispevkov, ki jih delavci plačajo prostovoljno.

3. Ta direktiva delodajalcu ne preprečuje, da osebam z dopolnjeno upokojitveno starostjo za pridobitev pokojnine iz poklicnega zavarovanja, ki še niso dopolnile upokojitvene starosti za obvezno starostno pokojnino, dodeli dodatek k pokojnini, ki izenačuje ali čim bolj približa celotni znesek izplačil tem osebam, in znesek, izplačan osebam drugega spola v enaki situaciji, ki so že dopolnile obvezno upokojitveno starost, dokler osebe, ki prejemajo dodatek, ne dopolnijo obvezne upokojitvene starosti.“

„Člen 3

Ta direktiva se uporablja za delavce, vključno s samozaposlenimi osebami, osebami, ki delo prekinajo zaradi bolezni, materinstva, nesreče ali neprostovoljne brezposelnosti, in iskalci zaposlitve, za upokojene delavce in delavce invalide ter za njihove upravičence v skladu z nacionalno zakonodajo in/ali prakso.“

3. Člen 6 se nadomesti z naslednjim:

„Člen 6

1. Določbe, ki so v nasprotju z enakim obravnavanjem, so tiste, ki neposredno ali posredno temeljijo na spolu, zlasti v povezavi z zakonskim ali družinskim statusom, za:

- (a) določitev oseb, ki se lahko vključijo v poklicni sistem;
- (b) določitev obvezne ali prostovoljne vključitve v poklicni sistem;
- (c) določitev različnih pravil glede starosti za vključitev v sistem ali najkrajšega trajanja zaposlitve ali vključenosti v sistem za upravičenost do dajatev;
- (d) določitev različnih pravil, razen kakor je določeno v točkah (h) in (i), za povračilo prispevkov, kadar delavec izstopi iz sistema, ne da bi izpolnil pogoje za odloženo pravico do dolgoročnih dajatev;
- (e) določitev različnih pogojev za upravičenost do dajatev ali za omejevanje teh dajatev na delavce enega spola;
- (f) določitev različne upokojitvene starosti;
- (g) prekinitve ohranjanja ali pridobivanja pravic iz zakonov ali sporazumov, za katere plačuje delodajalec, med porodniškim dopustom ali dopustom iz družinskih razlogov;
- (h) določitev različnih ravni dajatev, razen kolikor so nujne zaradi upoštevanja aktuarskih faktorjev za izračune, ki se razlikujejo glede na spol pri sistemih z določenimi prispevki.

Pri sistemih s polnim kritjem z določenimi dajatvami so nekateri elementi (njihovi primeri so v Prilogi) lahko neenaki, kadar ob izvajanju financiranja sistema različni zneski izhajajo iz uporabe aktuarskih faktorjev glede na spol;

(i) določitev različnih ravni prispevkov delavcev;

določitev različnih ravni prispevkov delodajalcev, razen:

— pri sistemih z določenimi prispevki, če je namen izenačiti ali čim bolj približati znesek končnih dajatev za oba spola,

— pri sistemih s polnim kritjem z določenimi dajatvami, v katerih so prispevki delodajalca namenjeni zagotavljanju zadostnih sredstev za pokrivanje opredeljenih dajatev,

(j) določitev različnih standardov ali standardov, ki se uporabljajo le za delavce enega spola, razen kakor je določeno v točkah (h) in (i), za jamstvo ali ohranitve upravičenosti do odloženih dajatev, kadar delavec izstopi iz sistema.

2. Kadar ima organ, ki upravlja s sistemom, diskrecijsko pravico glede priznavanja dajatev iz te direktive, mora upoštevati načelo enakega obravnavanja.“

4. Člen 8 se nadomesti z naslednjim:

„Člen 8

1. Države članice sprejmejo ukrepe, s katerimi zagotovijo, da se določbe poklicnih sistemov za samozaposlene delavce, ki so v nasprotju z načelom enakega obravnavanja, spremenijo najpozneje s 1. januarjem 1993.

2. Ta direktiva ne izključuje, da za pravice in obveznosti, ki izhajajo iz vključenosti samozaposlenih delavcev v poklicni sistem pred spremembo sistema, še naprej veljajo določbe sistema, veljavnega v tistem obdobju.“

5. Člen 9 se nadomesti z naslednjim:

„Člen 9

Glede sistemov za samozaposlene delavce države članice lahko odložijo obvezno uporabo načela enakega obravnavanja v zvezi z:

(a) določitvijo upokojitvene starosti za starostne pokojnine in možnimi posledicami za druge dajatve:

— bodisi do datuma, ko je taka enakost dosežena v obveznem sistemu,

— bodisi najpozneje do takrat, ko je taka enakost predpisana s to direktivo;

(b) pokojninami preživelih oseb, dokler zakonodaja Skupnosti glede tega ne uresniči načela enakega obravnavanja v obveznih socialnih sistemih;

(c) uporabo prvega pododstavka točke (i) člena 6(1), s čimer se upošteva različne aktuarske faktorje za izračun, najpozneje do 1. januarja 1999.“

6. Doda se člen:

„Člen 9a

Kadar moški in ženske lahko zahtevajo prilagodljivo upokojitveno starost pod enakimi pogoji, se to ne šteje kot nezdržljivo s to direktivo.“

7. Doda se priloga:

„PRILOGA

Primeri elementov, ki so v sistemih s polnim kritjem z določenimi dajatvami iz člena 6(h) lahko neenaki:

— pretvorba dela periodične pokojnine v glavnico,

— prenos pokojninskih pravic,

— namestna pokojnina, izplačljiva vzdrževancu v zameno za odstop dela pokojnine,

— nižja pokojnina, kadar se delavec odloči za predčasno upokožitev.“

Člen 2

1. Vsak ukrep za izvajanje te direktive glede redno zaposlenih delavcev mora vključevati vse dajatve iz zaposlitev pred 17. majem 1990 in se uporablja za nazaj do tega datuma, brez vpliva na delavce ali osebe, ki so po njih upravičene, ki so pred tem datumom sprožili sodni postopek ali vložili podoben zahtevek po veljavni nacionalni zakonodaji. V tem primeru je treba ukrepe za izvajanje uporabiti retroaktivno do 8. aprila 1976 in morajo vključevati vse dajatve, ki izhajajo iz zaposlitev po tem datumu. Za države članice, ki so pristopile k Skupnosti po 8. aprilu 1976, a pred 17. majem 1990, se ta datum nadomesti z datumom uveljavitve člena 119 Pogodbe na njihovem ozemlju.

2. Drugi stavek odstavka 1 ne onemogoča, da se nacionalni predpisi glede rokov za začetek pravde po nacionalni zakonodaji lahko uporabijo za delavce ali osebe, ki so po njih upravičene, ki so pred 17. majem 1990 sprožili sodni postopek ali vložili podoben zahtevek po veljavni nacionalni zakonodaji, pod pogojem, da v primerjavi s podobnim domačim postopkom niso manj ugodni in da v praksi ne onemogočajo uveljavljanja zakonodaje Skupnosti.

3. Za države članice, ki so pristopile po 17. maju 1990 in so bile 1. januarja 1994 pogodbenice Sporazuma o evropskem gospodarskem prostoru, se datum 17. maj 1990 v prvem stavku odstavka 1 tega člena nadomesti s 1. januar 1994.

Člen 3

1. Države članice sprejmejo zakone in druge predpise, potrebne za uskladitev s to direktivo, najpozneje do 1. julija 1997. O tem takoj obvestijo Komisijo.

Države članice se v sprejetih predpisih sklicujejo na to direktivo ali pa sklic nanjo navedejo ob njihovi uradni objavi. Način sklicovanja določijo države članice.

2. Države članice seznanijo Komisijo z vsemi podatki, ki jih potrebuje za pripravo poročila o uporabi te direktive, najpozneje dve leti po uveljavitvi te direktive.

Člen 4

Ta direktiva začne veljati dvajseti dan po objavi v *Uradnem listu Evropskih skupnosti*.

Člen 5

Ta direktiva je naslovljena na države članice.

V Bruslju, 20. decembra 1996

Za Svet

Predsednik

S. BARRETT